

SZISZTEMATIKUS IRODALOMKUTATÁS A MENEDZSMENTTUDOMÁNYBAN – SZERKESZTŐI AJÁNLÁSOK, HAZAI HELYZETKÉP ÉS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA SZEREPE SYSTEMATIC LITERATURE REVIEWS IN MANAGEMENT RESEARCH – EDITORIAL RECOMMENDATIONS, THE HUNGARIAN LANDSCAPE, AND THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

A tanulmány célja a szisztematikus irodalomkutatás módszertani és stilisztikai követelményeinek feltárása a menedzsmenttudományban, valamint a hazai kutatások gyakorlatának és fejlesztési lehetőségeinek bemutatása. A kutatás két egységből áll. Az első egység tizennyolc, nemzetközi menedzsment-folyóiratban megjelent editorial típusú cikk elemzésére épül, a szerkesztők által javasolt jó gyakorlatok azonosítását célozva. A második egység harminc, 2021–2025 között hazai, MTA „A” kategóriás folyóiratban publikált szisztematikus irodalomkutatást tekint át, az első lépésben azonosított nemzetközi benchmark mentén értékelve a hazai gyakorlatot. Az összevetés szerint a nemzetközi szerkesztők a módszertani transzparenciát, az elméleti szintézis minőségét és a gyakorlati relevanciát tartják a legfontosabbnak, míg a hazai cikkekben gyakrabban dominál a leíró jelleg és a kritikai értékelés kevésbé hangsúlyos. A tanulmány ajánlásokat fogalmaz meg a módszertan fejlesztésére, a kritikai szintézis erősítésére, valamint a mesterséges intelligencia etikus és átlátható használatára.

Kulcsszavak: szisztematikus irodalomkutatás, menedzsmentkutatások, mesterséges intelligencia

The aim of the study is to identify the methodological and stylistic requirements of systematic literature reviews in management research, and to present the current practices and development opportunities of Hungarian research in this area. The research consists of two parts. The first part analyses eighteen editorial articles published in international management journals, with the aim of identifying good practices recommended by journal editors. The second part reviews thirty systematic literature reviews published between 2021 and 2025 in Hungarian MTA “A” category journals, evaluating domestic practice against the international benchmark identified in the first step. The comparison suggests that international editors consider methodological transparency, quality of theoretical synthesis, and practical relevance to be the most important, whereas Hungarian articles are more often descriptive and place less emphasis on critical evaluation. The study formulates recommendations to improve methodology, strengthen critical synthesis, and promote the ethical and transparent use of artificial intelligence.

Keywords: systematic literature review, management research, artificial intelligence

Finanszírozás/Funding:

A szerző a tanulmány elkészítésével összefüggésben nem részesült pályázati vagy intézményi támogatásban. The author did not receive any grant or institutional support in relation with the preparation of the study.

Szerző/Author:

Dr. Keszei Tamara^a (tamara.keszei@uni-corvinus.hu) egyetemi tanár (<https://orcid.org/0000-0003-2535-9581>)

^aBudapesti Corvinus Egyetem (Corvinus University of Budapest) Magyarország (Hungary)

A cikk beérkezett: 2025. 10. 10-én, javítva: 2026. 01. 16-án és 2026. 02. 24-én, elfogadva: 2026. 03. 02-án.

The article was received 10. 10. 2025, revised: 16. 01. 2026 and 24. 02. 2026, accepted: 02. 03. 2026.

Copyright (c) 2026 Corvinus University of Budapest, publisher of *Vezetéstudomány* / Budapest Management Review.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

A szisztematikus irodalomkutatás (angolul Systematic Literature Review) az elmúlt évtizedben a menedzsmentkutatások fontos módszertani megközelítésévé vált. Szisztematikus irodalomkutatásnak nevezzük azt a megközelítést, amikor a szerzők egy jól artikulált kutatási kérdés megválaszolása érdekében szisztematikus és dokumentált módszertani megközelítést alkalmazva azonosítják, kiválasztják és kritikusan értékelik a témakörben született korábbi tanulmányokat, melynek során összegzik és elemzik azok tartalmát (Hulland & Houston, 2020; Lu & Hung, 2024). A szisztematikus irodalomkutatásra épülő cikkek *legnagyobb értéke* abban rejlik, hogy egyetlen tanulmány segítségével nyílik mód egy terület kutatási eredményeinek áttekintésére, az ellentmondások azonosítására és a jövőbeli kutatási irányok kijelölésére (Paul & Barari, 2022).

Az elmúlt évtizedekben számos, szisztematikus irodalomkutatáshoz kapcsolódó módszertani tanulmány jelent meg a nemzetközi menedzsment-folyóiratokban (pl.: Linnenluecke et al., 2020; Snyder, 2019). A kapcsolódó írások egy része ún. editorial típusú cikk, amelyben a főszerkesztők a bírálati folyamat során szerzett tapasztalataik alapján azonosítják a gyakori hibákat, és útmutató jellegű tanácsokat fogalmaznak meg a szisztematikus irodalomkutatásra épülő kéziratok megírásához. E cikkek külön értéke, hogy nemcsak módszertani szempontokat tárgyalnak, hanem szerkesztői értékelési logikát is közvetítenek. Jelen tanulmány egyik nagyobb egysége az ilyen editori cikkek összegzésén alapul, áttekintést adva arról, hogy a szerkesztők milyen hozzájárulást tartanak relevánsnak, milyen érvelést várnak el, és melyek a leggyakoribb típushibák. A szerkesztők álláspontjának megismerése összességében támpontot adhat az elkészült irodalomkutatások publikálhatóságának növeléséhez. A tanulmány e szerkesztői ajánlások alapján egy értékelési keretet (benchmarkot) alakít ki, amelyet a következő lépésben a hazai gyakorlat vizsgálatára alkalmaz.

A tanulmány másik nagyobb egysége a hazai szisztematikus irodalomkutatásokat tekinti át. A szisztematikus irodalomkutatások menedzsmentkutatásokban történő térnyerésével párhuzamosan a hazai folyóiratokban is növekvő számban jelentek meg olyan tanulmányok, melyek ezen a módszertanon alapulnak. A cikk harminc, 2021–2025 között hazai MTA „A” kategóriás folyóiratban publikált szisztematikus irodalomkutatást tekint át, mintegy helyzetképet adva a terület helyzetéről és fejlődéséről.

A kutatás célkitűzése a hazai szisztematikus irodalomkutatási megközelítést alkalmazó tanulmányok módszertani következetességének erősítése és az eredmények impaktjának növelése. A tanulmány ezért (1) azt vizsgálja, hogy a vezető nemzetközi menedzsment-folyóiratok szerkesztői milyen ajánlásokat fogalmaznak meg a szisztematikus irodalomkutatások színvonalának növelése érdekében, illetve (2) hogy a rangos hazai lapokban megjelent ilyen típusú kutatások milyen módszertani megközelítéseket alkalmaznak a nemzetközi benchmarkhoz viszonyítva. A leszűrt tanulságok alapján a cikk ajánlásokat fogalmaz meg a hazai irodalomkutatások módszertani fejlesztésére és a kritikai szintézis erősítésére.

A következő módszertan fejezet rövid áttekintést ad a tanulmány alapját képező cikkek kiválasztásának és elemzésének módszeréről, amelyet az eredmények fejezetben a releváns cikkek tartalmi áttekintése követ. Ezt követően a vezető hazai menedzsment-szakirodalomban publikált szisztematikus irodalomáttekintő cikkek módszertani sajátosságainak ismertetésére és értékelésére kerül sor. A tanulmány zárófejezete összegzi a főbb tanulságokat, javaslatokat tesz a hazai szisztematikus irodalomkutatások impaktjának növelésére, valamint bemutatja a mesterséges intelligencia használatának irányelveit.

Módszertan

Jelen tanulmány szisztematikus irodalomáttekintésen alapul, amelynek során a témakörhöz kapcsolódó editorial (folyóirat-szerkesztők által jegyzett) cikkek tartalma kerül górcső alá. A cikkek kiválasztása mögötti logika az, hogy jöllehet számos módszertani cikk jelent meg a témakörben, a kifejezetten editorial típusú témakörbe vágó cikkek összegzésével a nemzetközi irodalom is adós maradt. Az editorial típusú cikkek számos tanácsot és iránymutatást fogalmaznak meg a szisztematikus irodalomkutatások elkészítéséhez, valamint arra is kitérnek, hogyan lehet az ilyen típusú cikkek általános szakmai színvonalát és impaktját növelni. A témakörben született review-cikkek áttekintése fontos tanulságokkal szolgálhat a szerzők számára. A szisztematikus irodalomkutatás tárgykörben megjelent editori cikkek áttekintése a nemzetközi szakirodalomban is újdonságértékű és hiánypótló a magyar nyelvű menedzsmentirodalomban is, ahol eddig nem jelent meg útmutató a szisztematikus irodalomkutatást készítő szerzők számára.

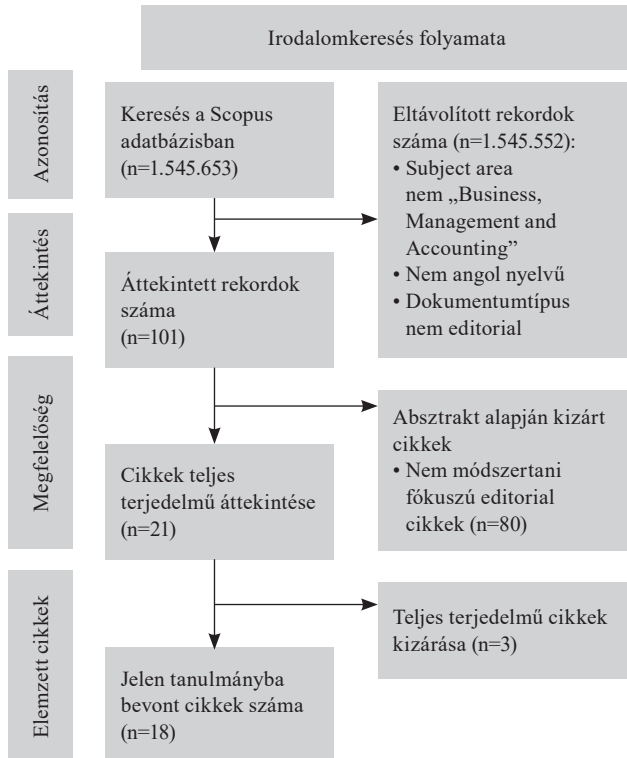
Az 1. ábrán bemutatott folyamat első lépése a keresési adatbázis azonosítása és a keresőszó pontosítása volt. A keresés az Elsevier Scopus adatbázisára koncentrált. A Scopus egyrészt széles körben alkalmazott keresési adatbázis a szisztematikus irodalomkeresések során (Anand et al., 2025; Branca et al., 2024) másrészt egy közelmúltban megjelent komparatív elemzés szerint a csupán Web of Science-ben indexált folyóiratok száma elenyésző, az itt indexált folyóiratok megközelítőleg 97 százaléka elérhető a Scopusban is, ezért csupán a Scopusra koncentrálni a keresést indokolható és széles körben elfogadott megközelítés a szisztematikus irodalomkeresés során (Anand et al., 2021).

A keresőszó a „systematic” szó a cikkek címében, absztraktjában és kulcsszavai között (lekérdezés időpontja: 2025.09.25), időbeli szűkítés nélkül. A keresés 1 545 653 találatot adott, amelyek az angol nyelvű, „Business, Management and Accounting” területen megjelent editorial típusú cikkekre lettek leszűkítve. Így összesen 101 találat maradt, amelyek bibliometriai adatait csv-formátumban töltöttem le. A cikkek absztrakt szintű áttekintése során kizártam azokat a cikkeket, amelyek nem kifejezetten a szisztematikus irodalomkutatás elkészítésére vonatkozóan adnak tanácsokat, például egy különszám felvezetéséül szolgálnak, és a különszám tartalmaz szisztematikus irodalomáttekintést. A kizárásokat

követően 21 cikk maradt az adatbázisban, melyeket részletesen áttekintettem. Az áttekintés során a nem módszertani fókusz miatt három további cikket zártam ki, így a végleges elemzésben 18 editorial cikk szerepel (1. ábra).

1. ábra

A szisztematikus irodalomkeresés folyamata

Forrás: saját szerkesztés

Eredmények

Bibliometriai áttekintés

A feldolgozott 18 cikk időbeli alakulását az 1. táblázat mutatja. A táblázatból kitűnik, hogy 2018 óta minden évben jelent meg legalább egy olyan editorial, mely tanácsokkal látja el a szisztematikus irodalomkutatást készíteni kívánó szerzőket. A 2018-2021-es időszakhoz képest – amikor 7 ilyen cikk jelent meg – a 2022-2025 közötti időszakban 11-re emelkedett a kapcsolódó editorial cikkek száma.

1. táblázat Az elemzésbe bevont cikkek megjelenésének éve

Year	2018	2019	2020	2021	2018-2021-ig összesen
N	1	2	2	2	7
Year	2022	2023	2024	2025	2022-2025-ig összesen
N	3	2	2	4	11

Forrás: saját szerkesztés

A 2. táblázat az editorial cikkek befogadó folyóiratokat tekinti át. A táblázatból kitűnik a diverzitás, hiszen a menedzsmenttudományok számos területéhez, például a marketinghez, az emberierőforrás-kutatáshoz, a

projektmenedzsmenthez kapcsolhatók a folyóiratok. A táblázat alapján szembevetendő, hogy a legtöbb, összesen 16 cikk Q1-es besorolású folyóiratban jelent meg, míg Q4 besorolású folyóiratot nem találunk a relevánsként azonosított cikkek között.

2. táblázat

Az elemzésbe bevont cikkek megjelenési helye és Q besorolása

Folyóirat	N	Q1	Q2	Q3	Q4
European Journal of Work and Organizational Psychology	1	x			
European Management Journal	1	x			
Human Relations	1	x			
Human Resource Development Review	1		x		
International Journal of Consumer Studies	2	x			
International Marketing Review	1	x			
Journal of Business Research	1	x			
Journal of Management Studies	1	x			
Journal of the Academy of Marketing Science	1	x			
Management Review Quarterly	4	x			
Project Management Journal	1	x			
Review of Managerial Science	1	x			
Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism	1	x			
South Asian Journal of Business and Management Cases	1			x	
Összesen	18	16	1	1	0

Forrás: saját szerkesztés, 2024-es legmagasabb Q besorolás az SJR (ScimagoJR) alapján.

Megj.: A Q érték a folyóirat adott tudományterülethez tartozó kvartilis szerinti besorolását jelzi, pl. Q1 az első kvartilisre vonatkozik.

A szisztematikus irodalomkutatás szerepe

Az editorial cikkek egyetértenek abban, hogy a szisztematikus irodalomkutatás szerepe túlmutat az ismeretek pusztá összegzésén, és magában foglalja a tudás kritikai értékelését, szintézisét, jövőbeli kutatási irányok kijelölését, ellentmondások és hézagok azonosítását (Block et al., 2025; Vrontis et al., 2022). Ezen kívül a szisztematikus irodalomkutatások az elméleti kutatók orientálása mellett a gyakorlati szakemberek számára is értékes iránymutatásokat tudnak adni (Fisch & Block, 2018; Kuckertz & Block, 2021). A jól megírt szisztematikus irodalomkutatások szempontjait Paul et al. (2021) összegzi, kiemelve a kutatási rések egyértelmű azonosításának fontosságát, az új kutatási irányok és agenda megfogalmazását, a strukturált táblázatok és átlátható keretek alkalmazásának jelentőségét, valamint a cikk elméleti és gyakorlati relevanciáját.

Hulland és Houston (2020) gondolatai jórészt összeesengenek a többi editori cikkben megfogalmazottakkal, azonban több ponton ki is egészítik azt. Specifikusan, egy jó szisztematikus irodalomkutatás nemcsak leír egy témát, hanem szintetizálja és értelmezi a felhalmozódott

ismereteket. Hulland és Houston (2020) kiemeli az új felismerések jelentőségét is, például egy-egy jelenség konceptuális keretének meghatározását (pl. mi tartozik a fogalomkörbe és mi nem), és felhívja a figyelmet a fogalmak pontosabb újradefiniálásának lehetőségeire, konceptuális modellek alkotásának fontosságára. Rávilágít arra, hogy a minőség fontosabb a mennyiségnél, és egy jól strukturált, új távlatokat nyitó irodalomkutatás értékebb, mint egy narratív áttekintés (Hulland & Houston, 2020). Ezt a gondolatot jeleníti meg Post et al. (2020) is, akik különbséget tesznek az integratív megközelítés és a generatív megközelítés között. Az előbbi a meglévő ismeretek elemzésére és szintetizálására fókuszál, míg az utóbbi új elméletek és koncepciók létrehozását tűzi zászlajára.

Az irodalomkutatás típusai

A legtöbb kutató és szerkesztő egyetért abban, hogy különböző típusú irodalomáttekintő cikkek léteznek, de közel sincs egyetértés a tipológia vonatkozásában (Block et al., 2025; Ke et al., 2025; Kraus et al., 2024; Paul et al., 2021). A 3. táblázat bemutatja az editoriai cikkekben megjelenő főbb irodalomáttekintést célzó cikkek típusait. Jelen cikk tárgyát képező szisztematikus irodalomáttekintés során a módszertani következetesség kiemelt prioritás, a módszertan alkalmazásával készült cikk egy terület kvantitatív (pl. a publikációk számának időbeli alakulása, a cikkekben alkalmazott módszerek és elméletek áttekintése stb.) és kvalitatív (pl. főbb témakörök, hiányosságok stb.) szintetizálására is lehetőséget biztosít (Kraus et al., 2024). A szisztematikus irodalomkutatások jellemzőjeként azonosítható az időigényesség és a szelektivitás (t.i. minőségi szűrők alkalmazása a releváns folyóiratok alkalmazása során) (Ogbonnaya & Brown, 2023).

Az elméletfejlesztő (angolul conceptual) irodalomáttekintő cikkek esetén a módszertani következetesség és a transzparencia szerepe kevésbé jelentős a szisztematikus irodalomáttekintéshez képest. Az ilyen cikkek célja egy-egy kutatási terület teoretikus alapjainak erősítése, meglévő elméletek továbbfejlesztésével, új elméletek alkotásával, olykor propozíciók megfogalmazásával (Cho, 2022). A bibliometriai elemzések nem célozzák a releváns cikkek tartalmi értékelését, sokkal inkább a cikk bibliometriai jellemzői alapján készítenek kvantitatív elemzéseket jellemzően támogató szoftverek (pl. VOSViewer, Bibliometrix stb.) alkalmazásával (Kraus et al., 2024; Paul & Menzies, 2023). Az elemzésbe bevont cikkek kiválasztása és szelektálása ennél a cikktípusnál is transzparens, megismételhető, azonban a szerzők felhívják a figyelmet arra is, hogy a bibliometriai cikkek érdemes további elemzésekkel ötvözni, mert önmagában kevés elméleti hozzájárulást adnak (Paul & Menzies, 2023).

A metaanalízisek során a kvantitatív elemzések kerülnek fókuszpontba, hiszen az ilyen jellegű cikkek egy, már szélesebb körben kutatott jelenséghez kapcsolódóan korábban publikált számszerű összefüggéseket elemznek tovább (Paul et al., 2021). A metaanalízisek vizsgálatának fókuszpontja ezért szűkebb, jellemzően néhány jól körülírt változó kapcsolatára fókuszál (Cho, 2022), azonban a

3. táblázat

A szakirodalom áttekintését célzó cikkek főbb típusai

Cikk típus	Cikk jellemzők
Szisztematikus irodalomáttekintés	Előre definiált átlátható protokoll alapján bemutatja egy terület főbb kutatási mintáit, irányzatait, hiányosságait és jelöl ki kutatási irányokat. Alkalmas kvantitatív és kvalitatív kutatások szintetizálására, egy elmélet alkalmazási területeinek bemutatására, az elemzésbe bevont cikkek azonosítása során néha minőségi szűrőt alkalmaznak (Block et al., 2025; Kraus et al., 2024).
Elméletfejlesztő irodalomáttekintés	Célja új elméleti keretek és perspektívák azonosítása, nem minden esetben kell szigorúan meghatározott lépésekhez kötni, célja a konceptuális kapcsolatok feltárása, új elméletek alkotása (Cho, 2022).
Bibliometriai elemzés	Egy területhez kapcsolódó szakirodalmi irányzat áttekintése, mely magában foglalja a trendeket, főbb vizsgált témák és szerzők közötti kapcsolatokat. A bibliometriai nem foglalja magában a releváns cikkek tartalmának értékelését. Gyakran szoftverekkel (pl. VOSViewer) támogatott nagy elemszámon alapuló adatvizualizációs eszközöket is alkalmazó kvantitatív elemzés, melyet érdemes további elemzésekkel ötvözni, mert önmagában kevés elméleti hozzájárulást ad (Kraus et al., 2024; Paul & Menzies, 2023).
Metaanalízis	Jól definiált változók közötti kapcsolatokat számszerűsít statisztikai módszerekkel, emiatt a kvalitatív cikkek nem vonhatók be az elemzésbe (Paul et al., 2021), alkalmas általánosítható következtetések megfogalmazására, torzítások feltárására és evidenciákon alapuló döntéstámogatásra (Kraus et al., 2024). A keresés scope-ja általában szélesebb, nem alkalmaznak minőségi szűrőt a bevont cikkek azonosítása során (Cho, 2022).

Forrás: saját szerkesztés

potenciálisan releváns cikkek keresése szélesebb körben zajlik, annak érdekében, hogy az elemzésbe diverz forrásokban publikált számadatok kerüljenek be, ne csupán a vezető folyóiratok hasábjain publikált tanulmányok.

Érdemes megjegyezni, hogy az itt összegzett cikktípusok a főbb irányzatokat mutatják be, amelyek megközelítéstől függően tovább bonthatók a menedzmentkutatásokban ritkábban alkalmazott megközelítésekre. Például a történeti irodalomáttekintő cikkek – amelyek kevésbé formálisak és egy-egy tudományterület fejlődésének nyomon követését célozzák, elméleti tanulságokkal – tematikusan az elméletfejlesztő irodalom áttekintéséhez kapcsolhatók, hasonlóan a kritikai esszéhez, amely egy-egy irodalmi irányzatban az ellentmondások és gyengeségek, vitás pontok azonosítását célozza (Ogbonnaya & Brown, 2023).

A szisztematikus irodalomkutatás tervezése

Az elemzésbe bevont editoriai cikkek számos hasznos tanácsot adnak azzal kapcsolatban, hogyan érdemes

nekilátni a szisztematikus irodalomkutatás tervezésének. Számos cikk emeli ki a kristálytiszt, jól körülírt kutatási kérdés jelentőségét a szisztematikus irodalomkutatás sikerében (Cho, 2022; Furunes, 2019).

Fisch és Block (2018) a kutatási kérdés fontossága mellé bekapcsolja a motiváció fogalmát is, mely arra utal, hogy a szerzőknek világosan be kell mutatniuk, miért érdemes a felvetett kérdéssel foglalkozni. Az új szisztematikus irodalomkutatásnak reflektálnia kell a már megjelent korábbi áttekintésekre is, indokolva, hogy miért van szükség újabb tanulmány elkészítésére (Kuckertz & Block, 2021). Nem elegendő indoklás, hogy a tanulmányban megjelenő témában még nem készült irodalomáttekintés, hiszen egy hiányzó cikk önmagában még nem indokolja annak szükségességét. Fontos, hogy a kutatási kérdés elméletileg megalapozott és gyakorlati szempontból is releváns legyen (Daniels, 2019; Kumar et al., 2025).

A keresési stratégia meghatározása

Az irodalomkeresés a szisztematikus kutatás első lépése (Ke et al., 2025). A keresési stratégia során több kérdést szükséges tisztázni. Ilyen tisztázandó kérdés az *adatbázisok* meghatározása, amelyben a keresést a kutatók lefolytatják, valamint a keresőszavak azonosítására is kiemelt hangsúlyt érdemes fektetni – szem előtt tartva, hogy a *keresőszavak* jelentik majd azt a keresési kritériumot, amelynek segítségével a különböző adatbázisokban azonosítani lehet a cikkeket. Egy rosszul vagy alul specifikált keresőszó azt eredményezheti, hogy a kutatóknak nem sikerül az irodalomáttekintés szempontjából releváns cikkeket azonosítani, így az áttekintésből lényeges irodalmi elemek maradhatnak ki, ezzel rontva az elkészült kutatás relevanciáját.

A keresőszavak és a Boole-operátorok azonosítása során tehát a körültekintés kiemelt fontosságú (Kumar et al., 2025). A keresőszavak meghatározása során érdemes a kvalitatív technikákat is alkalmazni, például a témakör szakértőivel és egyéb stakeholdereivel interjúkat folytatni, valamint a végleges keresést megelőzően próbafuttatásokat indítani, és a témakörhöz kapcsolható korábbi irodalomáttekintő cikkekben használt keresőszavakat elemezni (Daniels, 2019).

A keresés során a módszertani következetesség (t.i. a keresőszavak és a keresőmotor körültekintő és indokolt kiválasztása) mellett a transzparencia és a replikálhatóság játszik fontos szerepet (Cho, 2022; Fisch & Block, 2018; Furunes, 2019; Ke et al., 2025; Tsiotsou et al., 2022). A transzparencia azt jelenti, hogy részletesen dokumentálni kell az alkalmazott adatbázisokat, keresőszavakat, a keresés időpontját, a keresési időszakot (Fisch & Block, 2018). Erre azért van szükség, hogy pontosan lehessen látni a szisztematikus irodalomkutatásban áttekintett potenciálisan releváns szakcikkek eredetét és értékelni lehessen a keresés körét, teljeskörűségét.

A transzparencia kritériuma szorosan összefügg a replikálhatósággal, mint a tudomány egy fontos követelményével. A replikálhatóság azt jelenti, hogy más kutatók ugyan azt az eljárást követve hasonló eredményekre juthatnak (Hulland & Houston, 2020). Több szerkesztő

javasolja a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses, <https://www.prisma-statement.org/>) megközelítés alkalmazását, amely egy folyamatára segítségével mutatja be, honnan „érkeznek” az irodalomkeresés pooljába a szakcikkek, és hogyan, milyen kritériumok szerint esnek ki a nem releváns cikkek.

Érdekes kérdés az addicionális „hólabda” megközelítésű cikk-keresés. A módszer arra utal, hogy a keresőszavak alapján a bibliográfiai adatbázisokból gyűjtött cikkek mellé a szerzők további „kézi” kereséseket futtatnak és egyenként tesznek további cikkeket az adatbázisba. Például megnézik a lekérdezés során az adatbázisba kerülő cikkeket hivatkozásjegyzékét, ahol további olyan releváns cikkeket azonosítanak, amelyek a keresések során nem kerültek be az elemzési adatbázisba. Jóllehet vannak kivételek (Daniels, 2019), a legtöbb cikk egyetért abban, hogy a kézi keresések nehezen reprodukálhatók, szubjektív elemeket tartalmaznak – amit egy kutató az elemzésbe addicionálisan bevonásra érdemes cikknek lát, nem biztos, hogy más kutató is. A hólabdamódszer ezért csökkenti a keresés transzparenciáját, majd a teljes kutatás módszertani következetességét. Amennyiben az eredeti keresés során nem került a poolba minden az irodalomkutatás tárgyához köthető cikk, a hólabdamódszer helyett érdemes lehet ellenőrizni a kézzel hozzáadni kívánt cikk kulcsszavait és adott esetben kiegészíteni a keresést újabb kulcsszavakkal.

A keresési stratégia során számos szerző alkalmaz *szűkítő kritériumokat* – például csak az angol nyelvű, vagy egy meghatározott tudományterülethez köthető tudományos művekre koncentrálnak – ezek a döntések számottevően csökkenthetik a részletes tartalomelemzés körébe bevont cikkek számát. Ezen a ponton érdemes döntést hozni az úgynevezett „szürke” szakirodalomról, például doktori dolgozatok, jelentések irodalomkutatásba történő bevonásáról (Daniels, 2019). A szisztematikus irodalomkutatás során számos kutató koncentrálnak a folyóiratcikkekre, hiszen e tudományos művek minőségét jellemzően többszörös vak bírálati folyamat biztosítja. Más szerzők az elemzésbe bevont folyóiratok körét is leszűkítik *minőségi szempontok* alapján, például csak a Q1 és a Q2 besorolású folyóiratokra koncentrálnak és az elemzésből kizárják az alacsonyabb besorolású szaklapokban megjelent tanulmányokat.

A relevanciaazonosítás folyamata

A relevanciaazonosítás során a potenciálisan releváns cikkeket tekintik át (Kumar et al., 2025). A folyamat jellemzően a cikkek absztraktjainak áttekintésével kezdődik, majd a releváns cikkek teljes tartalmának megismerésével folytatódik, és még e lépésekkor is eshetnek ki cikkek a relevánsak közül.

A relevanciaazonosítás módszertani következetességét erősíti, ha a szerzők egyértelmű inklúziós és exklúziós kritériumokat (t.i. milyen szempontok alapján azonosítható egy cikk relevánsként vagy irrelevánsként) azonosítanak (Daniels, 2019). A relevanciaazonosítás sok esetben iteratív folyamat. A kutatók számára sokszor nem áll előre

rendelkezésre útvonalterkép arra vonatkozóan, mely cikk releváns és melyik irreleváns. Amennyiben a kutatók bizonytalanok egy-egy cikk relevanciáját illetően, egyeztetnek arról, majd az egyeztetések során finomodnak az inklúzió és az exklúzió szempontjai.

A szerkesztők felhívják a figyelmet arra is, hogy érdemes több kutatónak is átnéznie azonos cikkhalmazokat és egymástól függetlenül azonosítani a cikkek relevanciáját, majd ezt utólag összevetve kiszámolni az ún. Cohen-féle kappá mutatót. A mutató értéke 0 és 1 közé eshet, és azt jelzi, a két kódoló milyen mértékben azonosította ugyanazokat a cikkeket relevánsként (Daniels, 2019). A Cohen-féle kappá mutató értéke növelhető a kódolók közötti ellentmondások megbeszélésével – melynek folyamán a kizárási kritériumok finomhangolására is sor kerülhet, valamint egy jól dokumentált szisztematikus szakirodalom-keresésben érdemes ezt az értéket is rögzíteni (Kumar et al., 2025). A magas Cohen-féle kappá azt jelzi, hogy a cikkek relevanciaazonosításában részt vevő kutatók hasonlóképp vélekednek (Ke et al., 2025), elkerülhető a „cherry picking” jelensége (Hulland & Houston, 2020), tehát a cikkek feldolgozása megbízható, reprodukálható és szisztematikus hibáktól mentes (Daniels, 2019).

A releváns cikkek kódolása

A kódolás a szisztematikus irodalomkutatásba bevont, releváns cikkek tartalmi elemeinek strukturált kinyerését és rögzítését jelenti (Kumar et al., 2025). A kódolás gyakran táblázatos formában történik, amelynek során rögzítik például a releváns cikkek módszertanát, az empirikus kutatások mintaelemszámát, a vizsgált változókat, a főbb eredményeket stb. A rögzített tartalmi elemek köre rugalmasan változtatható, bővíthető, illeszkedve a szisztematikus irodalomkutatás kérdéséhez és elemzési fókuszához (Kumar et al., 2025). A kódolt cikkek jelentik azt a „nyers adatot”, amelyek szintetizálására az elkészült cikkekben táblázatos és ábra formájában kerül sor.

A cikk felépítése és stilisztikai javaslatok

A szisztematikus irodalomkutatáson alapuló cikkek felépítése több ponton eltér az empirikus kutatásokétól. Fontos különbség, hogy a szakirodalmi áttekintés (Literature review) fejezetre jellemzően nincs szükség, hiszen a teljes cikk az (empirikus) irodalom áttekintésén alapul. Megjegyzendő azonban, hogy az elméleti háttér fejezet mégis szükséges, például a szisztematikus irodalomkutatás során vizsgált jelenség elméleti pozicionálásának bemutatására (példaként ld. Farista & Jaga, 2026; Moura et al., 2026). E fejezeteket a módszertan bemutatása követi (Paul & Menzies, 2023). A módszertan fejezet után kerül sor az eredmények ismertetésére. Az eredményeket megfontolandó keretbe foglalva bemutatni. Ilyen – gyakran használt keret – például a TCCM-megközelítés, mely az angol Theory (elmélet) Context (Kontextus) Characteristics (Sajátosságok) és Method (Módszertan) aspektusok kezdőbetűiből alkotott mozaikszó (Paul et al., 2021).

A TCCM-elemzés alkalmazásakor például a kontextus során bemutatható az iparág vagy a vizsgálat országa, a

módszertanhoz kapcsolódóan az alkalmazott adatgyűjtési, illetve adatelemzési megközelítés. Ezekhez a deskriptív elemzésekhez képest mélyebb tartalmi áttekintésre ad módot az ún. ADO-megközelítés, mely az Antecedent (előzmény), Decision (döntés) és Outcome (eredmény) kezdőbetűk alapján alkotott mozaikszó (Paul et al., 2021). A döntés tematikájába a szisztematikus irodalomkeresés fókuszába állított tényező áll; az antecedent változók között azokat vizsgálják, amelyek értéke befolyásolhatja a decision értékét, az outcome (eredmény) pedig azt mutatja be, hogy a vizsgált tényezőnek milyen tovagyűrűző hatásai vannak (Paul et al., 2021). Ezt a fajta strukturált megközelítést több, kutatásunkba bevont cikk is javasolja (Paul & Menzies, 2023; Paul et al., 2021; Tsiotsou et al., 2022), mert alkalmas arra, hogy egy jelenség főbb mozgatórugóit egy koherens rendszerben láttassák, ábrázolják. Újabb editoriai tanulmányok azonban arra figyelmeztetnek, hogy az ADO- és TCCM-keretek leíró bemutatása már kevés, a leíró elemeket ötvözni szükséges a cikkek tartalmi elemeit bemutató, ütköztető, a kvalitatív kutatásokhoz hasonló megközelítéssel (Block et al., 2025)

A szisztematikus irodalomkutatás fontos eredménye lehet egy jelenség pontosabb körülírása is, a definíciós bizonytalanságok feloldása, a fogalom lehatárolása, illetve a tipológiák felállítása (Fisch & Block, 2018; Post et al., 2020). A szisztematikus irodalomkutatások értékes része továbbá az ellentmondások feltárása és a jövőbeli kutatási irányok kijelölése (Fisch & Block, 2018; Furunes, 2019; Post et al., 2020). Érdemes a cikk teljes terjedelmének legalább 20 százalékát erre szánni (Paul & Menzies, 2023).

A cikkek végén itt is megfontolandó az elméleti és gyakorlati következtetéseket összegezni, az utóbbiak ritkábban jelennek meg, jóllehet a gazdasági szempontok is kulcsfontosságúak a szakemberek számára (Furunes, 2019). Limitációk fejezetre a szisztematikus irodalomkutatásban nincs szükség (Paul & Menzies, 2023), és érdemes 7-10 szintetizáló táblázatot, illetve ábrát elhelyezni a kéziratban (Fisch & Block, 2018; Paul & Menzies, 2023; Paul et al., 2021).

A mesterséges intelligencia használata

A mesterséges intelligencia szisztematikus irodalomkutatásban betöltött szerepével több jelen kutatás szempontjából releváns cikk foglalkozott (Block & Kuckertz, 2024; Kraus et al., 2024). A kutatók rámutatnak arra, hogy a mesterséges intelligencia alapú eszközök (pl. ChatGPT, Google Colab, Methods Wizards, Petal stb.) támogatást jelenthetnek a szisztematikus irodalomkutatás különböző fázisaiban, így a keresésben, kódolásban és adatvizualizációban (Kraus et al., 2024). A mesterséges intelligencia használata azonban ezen a területen is veszélyeket hordozhat magában, etikai kérdéseket is felvetve.

A veszélyforrások között megjelenik a mesterséges intelligencia humán kutatói intellektust is érintő „túlhasználata” (Block & Kuckertz, 2024). Block és Kuckertz (2024) érdekes jelenségre mutat rá – miközben a humán kutató a szisztematikus irodalomkutatások során torzítások forrása lehet, tapasztalatai, egyedi látásmódja okán kreativitást, kritikai szemléletet és egyedi értelmezést

visz a kutatásba. Az emberi kutatók mesterséges intelligenciával összevetett alacsonyabb stratégiai hatékonysága, mely a kutatócsoport tagjai közötti viták, csapongás, újabb gondolatok bevonásával ölt testet, paradox módon gyakran hoz váratlan és értékes felismeréseket, míg a mesterséges intelligencia által készített összegzések gyakran túl leíróak (Block & Kuckertz, 2024).

A jövőben bizonyára egyre nagyobb mértékben fognak a kutatók támaszkodni a mesterséges intelligencia eszközeire a szisztematikus irodalomkutatások során is, azonban továbbra is fontos, hogy megjelenjen a kutatói kreativitás, az eredmények egyedi interpretációja, illetve itt is fontos a transzparencia, vagyis annak egyértelmű jelzése, hogy a kutatás mely folyamatai során támaszkodtak a mesterséges intelligencia eszköztárára (Block & Kuckertz, 2024).

A hazai menedzsmentirodalomban megjelent szisztematikus irodalomkutatások áttekintése

A nemzetközi trendekhez illeszkedve a hazai menedzsment- és közgazdaságtan-irodalomban is egyre több olyan tanulmány lát napvilágot, amely szisztematikus irodalomkutatáson alapul. Jelen fejezet a Magyar Tudományos Akadémia Gazdaságtudományi Doktori Minősítő Bizottságának hazai listáján az „A” kategóriájú folyóiratokban futtatott keresésen alapul (MTA, 2023) a „szisztematikus” keresőszó segítségével. A listában az alábbi folyóiratok rendelkeznek „A” kategóriás besorolással:

- Közgazdasági Szemle
- Külgazdaság
- Statisztikai Szemle
- Szigma
- Vezetéstudomány

A keresés az adott folyóiratok honlapján történt. A 4. táblázat foglalja össze a 2021-2025 között ezekben a folyóiratokban megjelent szisztematikus irodalomkutatások számának alakulását. A táblázatból kiolvasható, hogy a Vezetéstudományban jelent meg a legtöbb ilyen cikk (n=23), míg a Közgazdasági Szemle hasábjain hét szisztematikus irodalomkutatást publikáltak. A többi vizsgált folyóirat (Külgazdaság, Szigma és Statisztikai Szemle) nem publikált ilyen típusú cikkeket. A cikkek számának

időbeli alakulása alapján megállapítható, hogy a szisztematikus irodalomkutatások iránt az elmúlt években töretlen a kutatói érdeklődés és várhatóan a jövőben is számos, ilyen módszertant alkalmazó cikket publikálnak.

A szisztematikus irodalomkutatás módszerével feldolgozott témák sokrétűek a hazai menedzsment-, illetve közgazdaságtan-szakirodalomban. A teljesség igénye nélkül, a menedzsmentfókuszú kutatások vizsgálják a vállalkozói lehetőségek és a mesterséges intelligencia összefüggéseit (Kelemen-Erdős & Szórád, 2025), a projektmenedzsment kompetenciakoncepciójának fejlődését (Papp-Horváth et al., 2024), a karrierutak és személyiségjegyek összefüggéseivel kapcsolatos ismereteket (Batizi, 2023), vagy az online viselkedésalapú hirdetések áttekintését (Sikó, 2025).

Számos szakirodalom-kutatás témája kapcsolódik a fenntarthatóság tágabb fogalmköréhez, például a bioetanol, illetve biodízel-termelés gazdasági és fenntarthatósági vetületeit (Gyarmati & Mizik, 2022; Mizik, 2022), a napelemes rendszerek részvételen alapuló energiaátmenetben betöltött szerepét (Tekla, 2025) elemezve. A tárgykörhöz kapcsolható a körforgásos gazdaság szakirodalmának Nagy et al. (2021), illetve a termelői piacok fogyasztói profilját vizsgáló cikkek szisztematikus elemzése (Jámbor et al., 2024).

Az 5. táblázatból kiolvasható, hogy a szisztematikus irodalomkutatás térnyerésével párhuzamosan, módszertani tekintetben is egyre kifinomultabbá váltak a tanulmányok a vizsgált időszakban. Például míg 2021-ben és 2022 elején még jelentek meg olyan cikkek, amelyek nem közölték a kutatásba bevont cikkek számát (pl. Kárpáti, 2021; Katona, 2022), addig 2023 után már csak olyan tanulmányokkal találkozhatunk, amelyek transzparensségnél közlik ezt a számadatot.

Az elemzett cikkek száma nagy szórást mutat. A 13 elemzett cikktől (Gelencsér et al., 2022), egészen a 3912-es (Nagy et al., 2021), illetve 2521 (Hornyák et al., 2024) vizsgált cikkig találkozhatunk áttekintésekkel – jóllehet ezek a cikkek inkább bibliometriai elemzésnek, így némi „outlayernek” tekinthetők a többi klasszikus szisztematikus irodalomkutatáshoz képest. E cikkek figyelmen kívül hagyásával megállapítható, hogy a magyar szisztematikus irodalomkutatások tipikus cikk-mintaelemszáma 60 cikk körül mozog.

4. táblázat

Az MTA GMB hazai listája szerint az „A” besorolású folyóiratokban 2021-2025 között publikált szisztematikus irodalomáttekintések számának alakulása

Folyóirat	2021	2022	2023	2024	2025	Összesen
Közgazdasági Szemle	3	2	0	1	1	7
Külgazdaság	0	0	0	0	0	0
Statisztikai Szemle	0	0	0	0	0	0
Szigma	0	0	0	0	0	0
Vezetéstudomány	1	6	4	6	5	23
Összesen	4	8	4	7	6	30

Forrás: saját szerkesztés

Az MTA GMB hazai listája szerint az „A” besorolású folyóiratokban 2021-2025 között publikált szisztematikus irodalomáttekintések módszertani sajátosságai

Szerző	Elemzett cikkek száma	Keresési adatbázis	Elemzési megközelítés
2025			
Sikó (2025)	35	Web of Science, Scopus	TCCM-megközelítés, SPAR-4-SLR alapú bibliometriai fókuszú elemzés, befolyásoló tényezők áttekintése
Kelemen-Erdős & Szórát (2025)	25	Scopus	bibliometriai elemzés, tartalomelemzés
Beesky-Nagy & Sachicola (2025)	25	Google Scholar, Scopus, ScienceDirect	bibliometriai elemzés, tartalomelemzés
Nagy et al. (2025)	74	Scopus	PRISMA, VOSviewer
Szabó (2025)	69	Science Direct, Google Scholar, hólabdamódszer	konceptuális modell építés
Tekla (2025)	59	Scopus, Web of Science	bibliometriai fókuszú elemzés, tartalomelemzés
2024			
Papp-Horváth et al. (2024)	71	2 specifikus folyóirat (olyan Q1-es folyóirat, ahol a „project” szó szerepel folyóirat címben)	tartalomelemzés
Hornyák et al. (2024)	2521	Web of Science	bibliometriai elemzés, tartalmi klaszterek
Rónaföldi-Széll (2024)	57	Scopus	tartalomelemzés
Harmat (2024)	31	Scopus, Science Direct	bibliometriai fókuszú leíró elemzés, tartalomelemzés
Szukits et al. (2024)	63	Scopus, Web of Science	tartalomelemzés (főbb témakörök azonosítása)
Mármarosi & Németh (2024)	81	EBSCO, SAGE Humanities and Social Sciences Collection, Taylor & Francis Social Science and Humanities Collection	leíró elemzés, tartalomelemzés
Jámbor et al. (2024)	103	Scopus, Web of Science, MTA listák (Google Scholar, AgEcon)	tartalomelemzés
2023			
Batizi (2023)	43	Business Source Premier, EconLit Fulltext, Science Direct, SpringerLink	leíró elemzés, tartalomelemzés
Szöts-Kováts et al. (2023)	18	SCOPUS, Science Direct, Web of Science	leíró elemzés, tartalomelemzés
Mursalzade et al. (2023)	61	Scopus, Web of Science	leíró elemzés, tartalomelemzés
Szilás & Dankó (2023)	94	Scopus magyar cikkek a BCE keresőmotoros keresésével	leíró elemzés, tartalomelemzés
2022			
Gelencsér et al. (2022)	13	Google Scholar és Web of Science	leíró elemzés, tartalomelemzés
Ágoston (2022)	105	Web of Science, EBSCO Business Source Premier és EBSCO Academic Search Complete, hólabdamódszer	leíró elemzés, tartalomelemzés
Pistruí & Harmat (2022)	25	Scopus	tartalomelemzés
Grozdiás (2022)	54	Web of Science, Science Direct, Researchgate	
Katona (2022)	NA	Scopus, Web of Science	tartalomelemzés (incl. mérési módszerek, konceptuális lehatárolás)
Boncz & Szabó (2022)	NA	Web of Science, EBSCO és Google Scholar	
Mizik (2022)	64	Scopus, Web of Science, JSTOR, ProQuest és Science Direct	tartalomelemzés
Gyarmati & Mizik (2022)	56	Scopus, Web of Science, JSTOR, ProQuest és Science Direct.	tartalomelemzés
2021			
Kárpáti (2021)	NA	EBSCO, JSTOR és Science Direct	tartalomelemzés
Nagy et al. (2021)	3912	Web of Science	bibliometriai fókuszú elemzés
Bilicz (2021)	89	Web of Science, Scopus	leíró elemzés, tartalomelemzés
Balogh Jeremiás (2021)	35	Web of Science, Scopus, Google Scholar	tartalomelemzés (főbb tematikai kategóriák)

Forrás: saját szerkesztés, NA: not applicable, hiányzó adat

Ahogy az 5. táblázatban is látszik, a keresési stratégia bemutatása során valamennyi szerző transzparensszerűen részletezte a kutatásban alkalmazott bibliometriai adatbázisokat – a leggyakrabban alkalmazott keresési adatbázis – a menedzsmentkutatásokban alkalmazott nemzetközi gyakorlathoz illeszkedően – a Scopus; a 33

cikk közül 19 cikk támaszkodott erre az adatbázisra (pl. Hornyák et al., 2024; Mursalzade et al., 2023; Sikó, 2025; Tekla, 2025). A második leggyakrabban alkalmazott adatbázis a Web of Science, amelyre 15 kutatás támaszkodott (pl. Bilicz, 2021; Gyarmati & Mizik, 2022; Mizik, 2022).

Azon cikkek száma, amelyek sem a Scopusra, sem a Web of Science-ra nem támaszkodnak egyértelmű csökkenő tendenciát mutat. Míg 2021-ben a cikkek egyharmada nem épített egyik adatbázisra sem, addig ez a tendencia folyamatos csökkenést mutatva 2025-re már csupán 1 cikk a 6 megjelent közül (Szabó, 2025). Az 5. táblázat egyértelműen mutatja, hogy a Scopus, illetve a Web of Science alkalmazása egyre inkább standard gyakorlattá válik a hazai irodalomban is.

A keresőszavak dokumentálásának precizitása is sokat fejlődött az elmúlt években, egyre több kutató mutatja be részletesen azokat a keresőszavakat és Boolean-operátorokat, amelyek a letöltött potenciálisan releváns cikkeket eredményezték (pl. Becsky-Nagy & Sachicola, 2025; Tekla, 2025). Az elemzés során kizárt cikkek számát a legtöbb kutató közölte, azonban alacsonyabb volt azon cikkek száma, amelyek bemutatták a kizárás tartalmi kritériumait is (pl. Sikó, 2025; Tekla, 2025). A kizárás kritériumainak közlése az eredmények transzparenciája és megismételhetősége miatt fontos, csökkentve ezzel a kutatói szubjektivitás lehetőségét. Az utóbbi években több kutató használta a PRISMA-megközelítést az irodalomkutatás folyamatának dokumentálására (pl. Hornyák et al., 2024; Nagy et al., 2025; Papp-Horváth et al., 2024; Pistru & Harmat, 2022), ezzel átláthatóbbá téve a kutatás folyamatát.

Az elemzések mélysége eltérő szintet mutatott. A nagy elemszámú cikkek (Hornyák et al., 2024; Nagy et al., 2021) bibliográfiai elemzéseken alapulnak, azonban jellemző trend, hogy a szakirodalom tartalmi elemeit bemutatni kívánó kisebb elemszámú cikkek is adnak a szakirodalom egészét leíró elemzéseket (Kelemen-Erdős & Szórád, 2025; Tekla, 2025), olykor a nemzetközi gyakorlatban is alkalmazott struktúrát (pl. TCCM) követve (Sikó, 2025). A legtöbb cikk valamilyen koherens logika alapján – például bemutatva a főbb témaköröket – leírja, ismerteti az elemzésbe bevont cikkek tartalmi elemeit, valamint a szakirodalomban tárgyalt főbb tematikus csomópontokat (Balogh Jeremiás, 2021; Szukits et al., 2024). A témakör szakirodalmát leíró kutatások értékes áttekintést nyújtanak (trendek, irodalmi mainstream témák, módszertani főáramok stb.) azonban kevésbé alkalmasak arra, hogy a tartalmi ellentmondásokat, inkonzisztens eredményeket felszínre hozzák.

A hazai szakirodalomban egyelőre a cikkek kritikai elemzése, a tartalmi elemek ütköztetése ritkább. Kivétel például Katona (2022), aki részletes tartalomelemzés alapján konceptuálisan lehatárolja és tipológiát képez a bevőli bevonás fogalomkörében, valamint áttekinti a releváns cikkeken használt skálatételeket, illetve Sikó (2025), aki összegző táblázatban, saját megközelítés szerint csoportosítva ismerteti a különböző cikkekben azonosított változókat és azok hatásait.

Összegzés és javaslatok

Jelen cikk célja a hazai menedzsmentszakosítású szisztematikus irodalomkutatások módszertani következetességének erősítése, valamint elméleti és gyakorlati hatásának

növelése. Ennek érdekében feltártam, hogy a vezető nemzetközi folyóiratok szerkesztői milyen módszertani, stilisztikai és tartalmi elvárásokat fogalmazznak meg a szisztematikus irodalomkutatásokkal szemben, valamint azt, hogy a hazai szakirodalom mennyiben követi ezeket az irányelveket és jó gyakorlatokat.

A tizennyolc vezető nemzetközi folyóiratban megjelent editorial cikk elemzése alapján egyértelműen megállapítható, hogy a szisztematikus irodalomkutatás túlmutat egy-egy terület összefoglalásán, sokkal inkább tekinthető tudásszintetizáló és elméletfejlesztő módszertani eszköznek, mely alkalmas új kutatási irányok kijelölésére, fogalmak pontosítására és diskurzusok fejlődésének irányítására (Hulland & Houston, 2020; Lu & Hung, 2024; Paul & Barari, 2022).

Az editorial cikkek tartalmi áttekintése alapján a szisztematikus irodalomkutatások módszertani kiválósága összefügg a kutatási kérdés egyértelmű megfogalmazásával és elméleti megalapozottságával, a keresési és szelekciós folyamat transzparenciájával és replikálhatóságával, valamint a kritikai szintézis minőségével. A cikkek egyértelműen elmozdulást szorgalmaznak a leíró jellegű narratív áttekintések felől a generatív, elméletépítő szisztematikus irodalomkutatások irányába (Kuckertz & Block, 2021; Paul & Menzies, 2023).

A vezető hazai menedzsment-folyóiratokban az elmúlt öt évben összesen 30 szisztematikus irodalomkutatás jelent meg, változatos témaköröket vizsgálva. A megjelent szisztematikus irodalomáttekintések módszertani következetessége fejlődést mutatott ez alatt a rövid időszak alatt, így a legtöbb kutatás részletesen közli az alkalmazott adatbázisokat (főleg Scopus és Web of Science), keresőszavakat és kizárási kritériumokat. Ugyanakkor az elemzések mélységében és az elméleti következtetésekből jelentősebb eltérések mutatkoznak. A legtöbb hazai tanulmány összegző jellegű, ritkábban vállalkozik fogalmi keretek újradefiniálására, elméleti modellek felvázolására.

Az editorial cikkek áttekintése alapján a jövőbeli hazai szisztematikus irodalomkutatások impaktját három irányban lehet növelni. Egyrészt, az eredmények bemutatása során megfontolandó a nemzetközi szakirodalomban már széles körben alkalmazott keretrendszerek pl. TCCM (Theory-Context-Characteristics-Methods), illetve ADO (Antecedent-Decision-Outcome) tudatos és következetes alkalmazása a cikkek strukturáltságának és elméleti mélységének növelése érdekében. Másrészt, kívánatos lenne a kritikai elemzés arányának növelésére – vagyis a főbb témák bemutatása mellett az ellentmondások, hiányosságok, vitás pontok szisztematikus feltárására. Harmadrészt, a hazai szisztematikus irodalomkutatások nagyobb hangsúlyt fektethetnének a gyakorlati implikációk bemutatására, így a tanulmányok az akadémiai közösség mellett a menedzserek számára is alkalmazható értéket képviselnének.

A mesterséges intelligencia térnyerése a szisztematikus irodalomkutatások vonatkozásában egyaránt nyit új lehetőségeket és hoz felszínre dilemmákat. A mesterséges intelligencia alapú eszközök alkalmazása jelentősen

gyorsíthatja a keresési, kódolási és vizualizációs folyamatokat, miközben felveti az etikai átláthatóság és a humán kutatói interpretáció szerepének kérdését is. A szisztematikus irodalomkutatásban a mesterséges intelligenciát érdemes támogató, asszisztensi, de nem a kutatói intellektust helyettesítő eszközként használni, így az eredmények értelmezése, az ellentmondások azonosítása és a koncepcionális modellépítés továbbra is kutatói kreativitást igényel.

Felhasznált irodalom

Ágoston, N. (2022). Külföldi csődelőrejelző módszerek szisztematikus irodalomelemzése. *Vezetéstudomány*, 53(1), 69-89.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.01.06>

Anand, A., Argade, P., Barkemeyer, R., & Salignac, F. (2021). Trends and patterns in sustainable entrepreneurship research: A bibliometric review and research agenda. *Journal of Business Venturing*, 36(3), Article 106092.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2021.106092>

Anand, A., Wieszt, A., & Vajda, É. (2025). Decoding the dark sides of family business: a synthesis, and future research agenda. *Review of Managerial Science*, Article 106092.
<https://doi.org/10.1007/s11846-025-00860-7>

Balogh Jeremiás, M. (2021). A kereskedelmi megállapodások szerepe a klímaváltozásban: Szakirodalmi áttekintés. *Közgazdasági Szemle*, 68, 540-563.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2021.5.540>

Batizi, D. (2023). The relationship between career path and personality traits: A systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 54(4), 18-27.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.04.02>

Becsky-Nagy, P., & Sachicola, V. D. (2025). Challenges in property valuation in Sub-Saharan Africa: A systematic review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 56(7-8), 66-76.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2025.07-08.06>

Bilicz, D. (2021). A hálózatok és a kapcsolatok szerepe az innovációban és a tudás áramlásában. Szisztematikus szakirodalmi áttekintés. *Közgazdasági Szemle*, 68(6), 674-698.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.18414/Ksz.2021.6.674>

Block, J., Brändle, L., Limbach, P., Röth, T., & Sabel, C.A. (2025). Half dead or more alive than ever? New, old, and (increasingly) redundant literature review formats. *Management Review Quarterly*, (75), 993-1008.

Block, J., & Kuckertz, A. (2024). What is the future of human-generated systematic literature reviews in an age of artificial intelligence? [Editorial]. *Management Review Quarterly*, 74(4), 1975-1980.
<https://doi.org/10.1007/s11301-024-00471-8>

Boncz, B., & Szabó, R. Z. (2022). A mesterséges intelligencia munkaerő-piaci hatásai: Hogyan készülünk fel? *Vezetéstudomány*, 53(2), 68-80.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.02.06>

Branca, G., Grosso, M., & Castaldo, S. (2024). Value through diversity: A systematic literature review to understand diversity and inclusion in consumer research [Review]. *Psychology and Marketing*, 41(11), 2854-2873.
<https://doi.org/10.1002/mar.22088>

Cho, Y. (2022). Comparing integrative and systematic literature reviews. *Human Resource Development Review*, 21(2), 147-151.
<https://doi.org/10.1177/15344843221089053>

Daniels, K. (2019). Guidance on conducting and reviewing systematic reviews (and meta-analyses) in work and organizational psychology. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 28(1), 1-10.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1080/1359432X.2018.1547708>

Farista, F., & Jaga, A. (2026). Muslim mothers' intersecting tensions in combining breastfeeding and employment: A systematic review and research agenda. *International Journal of Management Reviews*, e70014.
<https://doi.org/10.1111/ijmr.70014>

Fisch, C., & Block, J. (2018). Six tips for your (systematic) literature review in business and management research [Editorial]. *Management Review Quarterly*, 68(2), 103-106.
<https://doi.org/10.1007/s11301-018-0142-x>

Furunes, T. (2019). Reflections on systematic reviews: moving golden standards? *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* 19(3), 227-231.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1080/15022250.2019.1584965>

Gelencsér, M., Végvári, B., & Szabó-Szentgróti, G. (2022). A munkaerő-megtartás és a well-being kapcsolatának elemzése nemzetközi kutatásokban: Szisztematikus irodalmi áttekintés. *Vezetéstudomány*, 53(6), 40-51.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.06.04>

Grozdiacs, A.T. (2022). Examining home office perceptions and the impact of a pandemic through a systematic literature review. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, 53(10), 15-27.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.10.02>

Gyarmati, G., & Mizik, T. (2022). A biodízel-termelés gazdasági és fenntarthatósági vizsgálata szakirodalm-elemzéssel. *Közgazdasági Szemle*, 69(5), 643-669.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2022.5.643>

Harmat, V. (2024). Chatbots from the users' perspective: A systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 55(7-8), 74-85.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.07-08.07>

Hornyák, M., Kuráth, G., & Gyarmatiné Bányai, E. (2024). Bizalom és vezetés a nemzetközi és hazai szakirodalm tükrében – Szövegbányászattal támogatott szisztematikus irodalomkutatás. *Vezetéstudomány*, 55(6), 41-53.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.06.04>

Hulland, J., & Houston, M.B. (2020). Why systematic review papers and meta-analyses matter: an introduction to the special issue on generalizations in marketing [Editorial]. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(3), 351-359.
<https://doi.org/10.1007/s11747-020-00721-7>

- Jámbor, Z., Török, Á., Czine, P., Maró, G., & Maró, Z. (2024). A termelői piacok fogyasztói profiljának szakirodalom-elemzése. *Közgazdasági Szemle*, 71(3), 255-274.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2024.3.255>
- Kárpáti, Z. (2021). Családi vállalatok professzionalizálódása: Szisztematikus szakirodalmi áttekintés. *Vezetéstudomány*, 52(3), 53-65.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.03.05>
- Katona, Á. (2022). Customer Involvement: A Systematic Literature Review of the Definition, Measurement, and Innovation Outcomes. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 53(5), 59-69.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.05.05>
- Ke, Y., Wang, K., & Sankaran, S. (2025). How to Write a Literature Review Article in Project Management Journal®: A Review of Reviews. *Project Management Journal*, 56(4), 431-444.
<https://doi.org/10.1177/87569728251352466>
- Kelemen-Erdős, A., & Szórád, D.C. (2025). The links between entrepreneurial opportunity and artificial intelligence based on a systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 56(2), 30-44.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2025.02.03>
- Kraus, S., Bouncken, R.B., & Yela Aránega, A. (2024). The burgeoning role of literature review articles in management research: an introduction and outlook [Editorial]. *Review of Managerial Science*, 18(2), 299-314.
<https://doi.org/10.1007/s11846-024-00729-1>
- Kuckertz, A., & Block, J. (2021). Reviewing systematic literature reviews: ten key questions and criteria for reviewers [Editorial]. *Management Review Quarterly*, 71(3), 519-524.
<https://doi.org/10.1007/s11301-021-00228-7>
- Kumar, J., Sharma, V., & Mishra, S. (2025). Assessing the Quality of Review Corpus: A Key to Rigorous Systematic Literature Review. *South Asian Journal of Business and Management Cases*, 14(2), 79-86.
<https://doi.org/10.1177/22779779251362291>
- Linnenluecke, M.K., Marrone, M., & Singh, A.K. (2020). Conducting systematic literature reviews and bibliometric analyses [Review]. *Australian Journal of Management*, 45(2), 175-194.
<https://doi.org/10.1177/0312896219877678>
- Lu, J., & Hung, C. (2024). Editorial: Systematic reviews within the remit of philanthropy and marketing [Editorial]. *Journal of Philanthropy and Marketing*, 29(1), Article e1827.
<https://doi.org/10.1002/nvsm.1827>
- Mármárosi, A., & Németh, G. (2024). Systematic literature review regarding hubris as a leadership phenomenon. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 55(2), 58-71.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.02.05>
- Mizik, T. (2022). A bioetanol-termelés gazdasági és fenntarthatósági vetületei. *Közgazdasági Szemle*, 69(10), 1213-1241.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2022.10.1213>
- Moura, S.T.G., Lawton, T.C., & Tobin, D. (2026). How do multinational enterprises respond to geopolitics? A review and research agenda [Review]. *International Journal of Management Reviews*, 28(1), 56-76.
<https://doi.org/10.1111/ijmr.12399>
- MTA. (2023). Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának a doktori eljárásra vonatkozó követelményei – Az osztály által elfogadott folyóiratlisták (2023. június 1-től); Gazdaságtudományi Doktori Minősítő Bizottság. <https://mta.hu/doktori-tanacs/a-ix-osztaly-doktori-kovetelmenyrendszer-105380>.
- Mursalzade, H., Molnár, L., & Saraswati, H.S. (2023). Digitalization and value co-creation in the context of social entrepreneurship. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 54(11), 2-14.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.11.01>
- Nagy, Á.A., Hornyák, M., Fűrész, D., & Erdős, S. (2021). Úton a körforgásos gazdaság felé. Szisztematikus irodalomlemezés. *Közgazdasági Szemle*, 68(10), 1109-1129.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2021.10.1109>
- Nagy, P., Nagy, A.S., & Tumiwa, J.R. (2025). Decoding the cost factors of blockchain through digital transition: Insights from a systematic literature review of the years 2020-2024. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 56(7-8), 28-41.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2025.07-08.03>
- Ogbonnaya, C., & Brown, A. (2023). Editorial: Crafting review and essay articles for Human Relations. *Human Relations*, 76(3), 365-394.
<https://doi.org/10.1177/00187267221148440>
- Papp-Horváth, V., Tóth, J., & Tóth, N. (2024). The evolution of the project management competence concept: A systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 55(7-8), 4-17.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.07-08.02>
- Paul, J., & Barari, M. (2022). Meta-analysis and traditional systematic literature reviews—What, why, when, where, and how? [Review]. *Psychology and Marketing*, 39(6), 1099-1115.
<https://doi.org/10.1002/mar.21657>
- Paul, J., & Menzies, J. (2023). Developing classic systematic literature reviews to advance knowledge: Dos and don'ts [Editorial]. *European Management Journal*, 41(6), 815-820.
<https://doi.org/10.1016/j.emj.2023.11.006>
- Paul, J., Merchant, A., Dwivedi, Y.K., & Rose, G. (2021). Writing an impactful review article: What do we know and what do we need to know? *Journal of Business Research*, 133, 337-340.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.05.005>
- Pistru, B., & Harmat, V. (2022). A szolgáltató robotok definiálása és alkalmazási lehetőségei az üzleti szervezetekben: Szisztematikus irodalmi áttekintés. *Vezetéstudomány*, 53(1), 58-68.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2022.01.05>
- Post, C., Sarala, R., Gatrell, C., & Prescott, J.E. (2020). Advancing Theory with Review Articles [Editorial].

- Journal of Management Studies*, 57(2), 351-376.
<https://doi.org/10.1111/joms.12549>
- Rónaföldi-Szél, G. (2024). Succession and gender dynamics in family firms: A systematic literature review and future research agenda. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 55(7-8), 59-73.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.07-08.06>
- Sikó, B. (2025). A comprehensive systematic literature review of online behavioural advertising. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 56(5), 41-56.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2025.05.04>
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333-339.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Szabó, G.M. (2025). The Walking Dead Strategy – The connection between socio-emotional wealth and entrepreneurial orientation: Systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 56(7-8), 54-65.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2025.07-08.05>
- Szilás, R., & Dankó, D. (2023). Evaluating dominant “healthy workplace models” from the perspective of positive psychology principles. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 54(11), 61-75.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.11.06>
- Szöts-Kováts, K., Bácsi, K., & Harmat, V. (2023). The changing meaning and meaningfulness of work through sensemaking: A systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 54(7-8), 121-132.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.07-08.09>
- Szukits, Á., Sztrida, L., & Szabó, I. A. (2024). Impact of digitalization of information processes on controllers’ profession: A systematic literature review. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 55(6), 26-40.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.06.03>
- Tekla, S. (2025). A napelemes rendszerek szerepe a részvételen alapuló energiaátmenetben: Szisztematikum elméleti áttekintés a PRISMA módszerrel. *Közgazdasági Szemle*, 72(3), 259-284.
<https://doi.org/10.18414/KSZ.2025.3.259>
- Tsiotsou, R.H., Koles, B., Paul, J., & Loureiro, S.M.C. (2022). Theory generation from literature reviews: A methodological guidance [Editorial]. *International Journal of Consumer Studies*, 46(5), 1505-1516.
<https://doi.org/10.1111/ijcs.12861>
- Vrontis, D., Hulland, J., Shaw, J.D., Gaur, A., Czinkota, M.R., & Christofi, M. (2022). Guest editorial: Systematic literature reviews in international marketing: from the past to the future and beyond [Editorial]. *International Marketing Review*, 39(5), 1025-1028.
<https://doi.org/10.1108/IMR-09-2022-390>